

1. THE SIN OF THE GOLDEN CALF – SHEMOT 32:1-6

(א) וַיֵּרָא הָעָם כִּי בִשֵׁשׁ מִשֶּׁה לָּרֹדֶת מִן הַהָר וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ כִּי־זֶה מִשֶּׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מְהֵרָה לֹא: (ב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶהֱרֹן פָּרְקוּ נְזָמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּגִיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם וְהָבִיאוּ אֵלָי: (ג) וַיִּתְפָּרְקוּ כָּל־הָעָם אֶת־נְזָמֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם וַיָּבִיאוּ אֶל־אֶהֱרֹן: (ד) וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיִּצַר אֹתוֹ בַּחֶרֶט וַיַּעֲשֶׂהוּ עֵגֶל מִסַּכָּה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֹוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: (ה) וַיֵּרָא אֶהֱרֹן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לְפָנָיו וַיִּקְרָא אֶהֱרֹן וַיֹּאמֶר חַג לַה' מִחֹר: (ו) וַיִּשְׁכְּמוּ מִמַּחֲרָת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּגְשׂוּ שְׁלָמִים וַיִּשֶׁב הָעָם לֶאֱכֹל וְשָׂתוּ וַיִּקְמוּ לְצַחֵק:

2. RASHI – A VIEW THROUGH THE EYES OF CHAZAL

אשר ילכו לפנינו: אלהות הרבה איוו להם. אשר העלנו מארץ מצרים: והיה מורה לנו דרך אשר נעלה בה, עתה צריכין אנו לאלהות אשר ילכו לפנינו. באזני נשיכם: אמר אהרן בלבו הנשים והילדים חסים על תכשיטיהן, שמא יתעב הדבר, ובתוך כך יבא משה, והם לא המתינו ופרקו מעל עצמן. עגל מסכה: כיון שהשליכו לכור, באו מכשפי ערב רב שעלו עמהם ממצרים ועשאוהו בכשפים. . . . אלה אלהיך: ולא נאמר אלה אלהינו, מכאן שערב רב שעלו ממצרים, הם שנקלהו על אהרן, והם שעשאוהו. . . . וירא אהרן: שהיה בו רוח חיים. . . . וראה שהצליח מעשה שטן, ולא היה לו פה לדחותם לגמרי. ויבן מזבח: לדחותם. ויאמר חג לה' מחר: ולא היום, שמא יבא משה קודם שיעבדוהו, זהו פשוטו.

ומדרשו בויקרא רבה, דברים הרבה ראה אהרן. ראה חור בן אחותו שהיה מוכיחם והרגוהו, וזהו ויבן מזבח לפניו, ויבן מזבח לפניו. ועוד ראה, ואמר מוטב שיתלה בי הסירחון ולא בהם. ועוד ראה ואמר אם הם בונים אותו המזבח, זה מביא צרור וזה מביא אבן, ונמצאת מלאכתן נעשית בבת אחת. מתוך שאני בונה אותו ומתעצל במלאכתי, בין כך ובין כך משה בא:

3. YAVIN SHEMUAH (SHEMEN ROKE'ACH) – WHAT WAS AHRON THINKING?

קום עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לְפָנֵינוּ ופירש רש"י אלהות הרבה איוו להם ולולא פירושו נ"ל כי לשון אלהים שנזכר פה אינו מלשון אלוהות אלא על דרך שאמר השי"ת למשה 'ראה נתתיך אלהים לפרעה' ופירש רש"י שופט ורודה וכן הדיינים נקראו אלהים וסברו ישראל כיון שמשה לא ישוב עוד א"כ לא סגי להם במנהיג אחד כי מי הגבר כמשה אשר היה מנהיג את כל ישראל. על כן הם אמרו אל אהרן שיבחר להם אנשים [זאת אומרת לא רק מנהיג אחד] שיהיו הם מנהיגים את הדור דהיינו אשר ילכו לפניהם והנה אהרן ידע כי סוף שיבוא משה ואמר [בלבו] אם ימלא משאלותם ויבחר להם אנשים אולי אף כשיבוא משה יעמדו במעוזם נגדו וכיון שעלו שוב לא ירצו לירד. ורצה לדחותם. . . .

4. IBN EZRA – THERE'S NO WAY AHRON SINNED . . . SO WHAT HAPPENED?

צריך אני להאריך על דבר העגל. יש מהקדמונים שאמרו, שנהרג חור, והנה אהרן פחד. ויש מי שאומר, כי פחד על ישראל, אם יהרגוהו, שהשם ימיתם כולם. ועל דרך הפשט, אם מעשה העגל ע"ז, למה פחד אהרן שיהרג? והלא מתו אחריו כמה חסידים מישראל, שלא הגיע מעלתם למעלת אהרן בחסידות לפרסת כף רגל אהרן על ייחוד השם! והנה חבירי דניאל הושלכו לכבשן האש בעבור שלא ישתחו

ואיך יעשה אהרן פסל, שהמעשה קשה מהשתחויה? והלא אהרן קדוש השם היה ונביא על ישראל, ומצות רבות נתנו על ידו עם משה אחיו? והנה יהיה חור טוב ממנו? ואם הוא עשה ע"ז, חייב היה משה להרגו קודם עובדי העגל!! והנה משה התפלל בעדו, והעובדים הרגו? ואיך היה אחר כן מכפר על בני ישראל הוא וזרעו עד סוף כל הדורות? . . .

ויש אומרים, כי ישראל רמו אהרן, שעשו דפוס עגל, והשליך אהרן הזהב באש ולא הרגיש. וראייתם ואשליכתו באש ויצא העגל הזה. וזה אינו נכון, כי אהרן, איך בחרו השם, אם היה טפש, שירמוהו פתאים. ועוד, למה בנה מזבח לפניו וצוה שיזבחו זבחים ועולות. ואחרים אמרו, אין זה אהרן שעשה העגל אחי משה. גם זה הבל, כי הקהל לא נקהלו רק אל ההוה תחת משה, ואם היה אחר, למה לא הרגו אהרן או משה ברדתו מן ההר? . . .

ועתה אחל לפרש דרך קצרה קצת הסוד. חלילה חלילה שעשה אהרן ע"ז. גם ישראל לא בקשו ע"ז, רק חשבו, שמת משה . . . כי ראו שהמן אינו יורד בהר סיני, ומשה התעכב שם ארבעים יום. ואין כח באדם לחיות זה הזמן בלא מאכל, כי הוא לא אמר להם מתי ירד, גם הוא לא ידע, כי השם אמר לו, עלה אלי ההרה, ושב שם עד שאתן לך לוחות הברית. . . וככה אמרו: אשר ילכו לפנינו . . . והנה לכבוד השם נעשה, על כן בנה אהרן מזבח לפניו, והכריז שיזבחו מחר לכבוד השם. וכן עשו כאשר צום. . . רק בעבור שישראל היו מעורבים עם ערב רב . . . וחשבו מעטים מישראל שהיתה ע"ז, והביאו זבחים והשתחוו לו ואמרו אלה אלהיך ישראל . . . והנה כל עובדי העגל לשם ע"ז, שאמרו אלה אלהיך ישראל, או היתה כן במחשבתם, לא היו רק שלשת אלפים. והנה הם חצי עשירית עשירית המחנה. והכלל, כי לא נעשה כהוגן ע"ד שנחשב לפתאים שהיה ע"ג . . .

5. RAMBAN - OF COURSE THEY WERE NOT TRYING TO CREATE ANOTHER 'GOD'!

בידוע שלא היו ישראל סבורים שמשה הוא האלהים, ושהוא בכחו עשה להם האותות והמופתים. [א"כ] ומה טעם שיאמרו כיון שהלך משה ממנו נעשה אלהים? ועוד, כי בפירוש אמרו אלהים אשר ילכו לפנינו, לא שיהיו נותנין להם חיים בעולם הזה או בעולם הבא. אבל היו מבקשין משה אחר, אמרו, משה שהורה לנו הדרך ממצרים ועד הנה . . . הנה אבד ממנו. נעשה לנו משה אחר שיורה הדרך לפנינו ע"פ ה' בידו. וזה טעם הזכירם משה האיש אשר העלנו, לא האל אשר העלם, כי יצטרכו לאיש אלהים. וכן תוכל להבין זה מתשובת אהרן אל משה רבינו מה עשה לך העם הזה כי הבאת עליו חטאה גדולה. והיתה תשובתו ויאמרו לי קום עשה לנו אלהים וגו' . . . והנה אהרן מתנצל למשה ואמר לו אל יחר אף אדוני, והוא כמוסיף על חטאתו פשע? שאומר כי הם בקשו ממנו עבודה זרה ועשאה להם בידיו?? . . .

אבל הענין כמו שאמרתי, שלא בקשו העגל להיות להם לאל ממית ומחיה, וקבלו עבודת אלהות עליהם, אבל ירצו שיהיה להם במקום משה מורה דרכם. וזהו התנצלותו של אהרן, טען כי לא אמרו לי רק שאעשה להם אלהים אשר ילכו לפניהם במקומך אדני, שלא ידעו מה היה לך, ואם תשוב אם לא, ולכן הם היו צריכין למי שיורה להם דרכם כל זמן שלא תהיה אתה עמהם, ואם אולי תשוב יעזבוהו וילכו אחריו כבראשונה. וכן היה הדבר, כי כיון שראו העם את משה מיד הניחו את העגל ובעטו בו שהניחו לו לשרפו ולזרות עפרו על פני המים, ולא היה מהם חולק עליו כלל